

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Urtos/4/2024
Identifikačné číslo spisu:	7024200120
Dátum vydania rozhodnutia:	07.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7024200120.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Pavla Farkaša a sudcov JUDr. Martiny Zeleňakovej a JUDr. Dušana Krč-Šeberu v trestnej veci odsúdeného Y. B., v konaní o podmienечnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody vykonávaného na základe rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. októbra 2024, sp. zn. 4Ntc/22/2019, na neverejnom zasadnutí konanom 7. augusta 2024 v Bratislave, o sťažnosti prokurátorky Krajskej prokuratúry Košice proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 19. júna 2024, sp. zn. 8Ntc/17/2024, takto

rozhodol:

Podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku sa napadnuté uznesenie z r u š u j e .

Podľa § 66 ods. 1 písm. b) Trestného zákona návrh odsúdeného Y. B. o jeho podmienечné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody uloženého mu rozsudkom Mestského súdu v Prahe, Česká republika z 26. mája 2016, sp. zn. 40T/9/2015 v spojení s uznesením Vrchného súdu v Prahe zo 6. septembra 2016, sp. zn. 10To/67/2016, ktorý bol uznaný na území Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 30. októbra 2024, sp. zn. 4Ntc/22/2019 z a m i e t a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež „krajský súd“) uznesením z 19. júna 2024, sp. zn. 8Ntc/17/2024 (ďalej tiež „napadnuté uznesenie“) podľa § 18 ods. 1 zákona č. 549/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii a podľa § 66 ods. 1 písm. b) Trestného zákona podmienечne prepustil odsúdeného Y. B. (ďalej tiež „odsúdený“) z výkonu trestu odňatia slobody z ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová, ktorý vykonáva vo veci Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 4Ntc/22/2019 a podľa § 68 ods. 1 Trestného zákona mu určil skúšobnú dobu v trvaní 5 rokov.

Prokurátorka Krajskej prokuratúry Košice (ďalej tiež „prokurátorka“) podala proti rozhodnutiu krajského súdu sťažnosť ihneď po vyhlásení rozhodnutia na verejnom zasadnutí krajského súdu, ktorú následne písomne odôvodnila podaním z 3. júla 2024, doručené krajskému súdu 4. júla 2024.

V písomných dôvodoch sťažnosti prokurátorka poukázala na závery hodnotenia Ústavu na výkon trestu

odňatia slobody Banská Bystrica - Kráľová z 21. mája 2024, z ktorých vyplýva, že resocializačná prognóza u odsúdeného je podľa nástrojov hodnotenia rizika recidívy trestnej činnosti CRA menej priaznivá a riziko recidívy je vyhodnotené ako stredné. Postoj k spáchanej trestnej činnosti má odsúdený čiastočne kritický, pričom na základe týchto skutočností ho riaditeľ ústavu odporučil podmiennečne prepustiť s probačným dohľadom. Ďalej uviedla, že odsúdený sa opakovane dopúšťal trestnej činnosti, doposiaľ bol 13-krát súdne trestaný, z toho 5-ich prípadoch bol odsúdený českými súdmi a toho času vykonáva v poradí siedmy nepodmienečný trest odňatia slobody, v piatich prípadoch bol odsúdený pre trestný čin lúpeže. Prokurátorka dôvodí, že trestnú činnosť pácha prakticky od 19. roku veku permanentne a v tejto súvislosti poukázala na odôvodnenie uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. januára 2023, sp. zn. 5 Urtost 1/2023, z ktorého okrem iného vyplýva, že v prípade odsúdeného nejde ani tak o možnú nápravu, ako skôr o ochranu spoločnosti pred ďalším páchaním trestnej činnosti. Aj keď riaditeľ ústavu navrhol odsúdeného podmiennečne prepustiť s probačným dohľadom (tento odsúdenému uložený nebol), toto konštatovanie má iba odporúčací charakter a až súd musí vyhodnotiť splnenie požadovaných podmienok. Vyjadrenia odsúdeného, že za svoje konania v minulosti sa hanbí a chce viesť riadny život, chce si nájsť prácu a žiť v Levoči, nie sú podľa názoru prokurátorky dostatočným dôvodom k jeho podmiennečnému prepusteniu.

Zastáva názor, že u odsúdeného nie sú eliminované obavy z novej recidívy a nemožno dôvodne predpokladať, že v budúcnosti povedie riadny život. Absencia jeho tzv. pozitívnej prognózy je teda v danom prípade tou určujúcou okolnosťou, pre ktorú považuje napadnuté rozhodnutie za nezákonné a nedôvodné. Prokurátorka preto navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky jej sťažnosti vyhovel a napadnuté uznesenie zrušil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na podklade sťažnosti prokurátorky preskúmal správnosť výrokov napadnutého rozhodnutia i konanie predchádzajúce týmto výrokom podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku a zistil, že sťažnosť je dôvodná.

Najvyšší súd v danej veci zistil, že krajský súd procesne správne postupoval, keď o návrhu odsúdeného v súlade s ustanovením § 415 ods. 1 Trestného poriadku rozhodoval na verejnom zasadnutí. Mal tak možnosť vyjadriť sa pred krajským súdom k svojmu návrhu na podmiennečné prepustenie, ako aj k jeho hodnoteniu zo strany ústavu na výkon trestu odňatia slobody.

V predmetnej trestnej veci bolo zistené, že Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 30. októbra 2019, sp. zn. 4Ntc/22/201 rozhodol, že na území Slovenskej republiky sa uznáva rozsudok Mestského súdu v Prahe, Česká republika z 26. mája 2016, sp. zn. 40T/9/2015 v spojení s uznesením Vrchného súdu v Prahe zo 6. septembra 2016, sp. zn. 10To/67/2016, ktorým bol Y. B., občan Slovenskej republiky uznaný vinným zo zločinu lúpeže podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákonníka Českej republiky a prečinu krádeže podľa § 205 ods. 1, písm. d), ods. 3 Trestného zákonníka Českej republiky, za čo mu bol uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov a tento sa vykoná v Slovenskej republike v ústave na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom strázenia.

Po zabezpečení relevantných podkladov pre rozhodnutie, uskutočnení verejného zasadnutia a vypočutí odsúdeného 19. júna 2024, krajský súd rozhodol tak, že návrhu odsúdeného o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody podľa § 18 ods. 1 zákona č. 549/2011 Z. z. s použitím podľa § 66 ods. 1 písm. b) Trestného zákona vyhovel.

Najvyšší súd ako súd sťažnostný posudzoval otázku, či záver obsiahnutý v napadnutom uznesení bol z hľadiska aplikovaných zákonných ustanovení správny, pričom ale dospel k tomu, že súd prvého stupňa nepostupoval správne, keď odsúdeného z výkonu trestu podmiennečne prepustil.

Podľa § 66 ods. 1 Trestného zákona, súd môže odsúdeného podmiennečne prepustiť na slobodu, ak odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie a môže sa od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život, a

a) ak ide o osobu odsúdenú za prečin po výkone polovice uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmienečného trestu

odňatia slobody,

b) ak ide o osobu odsúdenú za zločin po výkone dvoch tretín uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmienečného trestu odňatia slobody,

c) ak ide o osobu odsúdenú za zločin, ktorá nebola pred spáchaním trestného činu vo výkone trestu odňatia slobody, po výkone polovice uloženého nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zmierneného nepodmienečného trestu odňatia slobody; súd zároveň nariadi kontrolu technickými prostriedkami.

Podľa § 66 ods. 2 Trestného zákona, pri rozhodovaní o podmienечnom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na to, v akom ústave na výkon trestu odsúdený trest vykonáva.

Súd, ktorý rozhodol o uznaní a výkone rozhodnutia, je oprávnený prijať všetky následné rozhodnutia spojené s výkonom trestnej sankcie vrátane podmienечného prepustenia odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody (§ 18 ods. 1 zákona č. 549/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii a o zmene a doplnení zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov).

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že na podmienечné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody odsúdený nemá automatický nárok. K podmienечnému prepusteniu odsúdeného môže súd pristúpiť len ak vykonané dokazovanie vedie k spoľahlivému záveru, že boli splnené zákonom stanovené podmienky, a to tak formálneho, ako aj materiálneho charakteru. Formálnou podmienkou podmienечného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody je vykonanie zákonom stanovenej časti uloženého trestu. Materiálnymi podmienkami je potrebné rozumieť v prvom rade preukázanie polepšenia odsúdeného a v druhom rade preukázanie skutočnosti, že je možné od neho dôvodne očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život.

Zmyslom podmienечného prepustenia nie je, aby za dobré správanie, prípadne za dobrú prácu vo výkone trestu odňatia slobody bol odsúdený (páchateľ) automaticky prepustený po vykonaní stanovenej doby trestu. Podmienечné prepustenie je na mieste v tom prípade, ak vzhľadom k účelu trestu a k ďalším okolnostiam, ktoré môžu mať v tomto smere význam, je odôvodnený predpoklad, že odsúdený i na slobode povedie riadny život a že neexistuje pre spoločnosť príliš veľké riziko jeho recidívy.

Pozitívna prognóza budúceho správania odsúdeného je nutným predpokladom pre rozhodnutie o podmienечnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, pričom význam má i zistenie, aké sociálne podmienky sú vytvorené pre odsúdeného po jeho prípadnom prepustení. Cieľom podmienечného prepustenia je motivovať odsúdeného k zmene života a k tomu, aby svojím správaním a plnením povinností vo výkone trestu preukázal polepšenie. Ak bol dosiaľ vykonanou časťou trestu už dosiahnutý jeho účel, je ďalší jeho výkon nepotrebný.

Na základe preskúmania správnosti napadnutého uznesenia najvyšší súd dospel k záveru, že krajský súd pochybil, keď návrhu odsúdeného Y. B. o podmienечné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovel.

Najvyšší súd, na rozdiel od krajského súdu, po preskúmaní spisového materiálu dospel k záveru, že u odsúdeného nie sú naplnené všetky zákonné podmienky pre podmienечné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody podľa ustanovenia § 66 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona. Uvedené ustanovenie, ako bolo vyššie uvedené, podmieňuje pri podmienечnom prepustení kumulatívne splnenie zákonných podmienok, a to vykonanie časti trestu v predpísanej dĺžke, preukázanie polepšenia odsúdeného plnením svojich povinností a svojím správaním vo výkone trestu a preukázanie dôvodnej možnosti očakávania, že odsúdený v budúcnosti povedie riadny život, pričom sa prihliada aj na to, v akom ústave na výkon trestu odsúdený trest vykonáva. Najvyšší súd zistil, že odsúdený splnil formálnu podmienku na podmienечné

prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody (lehota na podanie návrhu o podmienčné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody). Čo sa týka druhej zákonnej (materiálnej) podmienky a to, že počas doterajšieho výkonu trestu odsúdený preukazuje schopnosť viesť riadny život v podmienkach výkonu trestu, je možné konštatovať jej splnenie. U odsúdeného však nie je splnená tretia zákonná (materiálna) podmienka, a to preukázanie polepšenia svojím správaním vo výkone trestu do takej miery, že v kontexte celkového hodnotenia jeho osoby je možné od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život.

Pokiaľ ide o posúdenie splnenia materiálnych podmienok podmienčného prepustenia odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody súd skúma, či došlo k jeho polepšeniu, teda či prebehol proces vnútornej premeny jeho osobnosti oprávňujúci „nádej“, že v budúcnosti povedie riadny život, v rámci čoho súd musí zvážiť aj závažnosť a povahu trestných činov, ktorých sa vykonávaný trest týka, plnenie si povinností a jeho správanie sa vo výkone trestu odňatia slobody v kontexte jeho doterajšieho spôsobu života, charakteru jeho osoby, povahových vlastností a jeho postoja k spáchanej trestnej činnosti. Polepšenie je vývojový proces vnútornej premeny páchatelovej osobnosti, ktorý sa navonok prejavuje v jeho správaní. Dobré správanie odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody však samo osebe automaticky neznamená, že sa polepšil, pretože môže byť len prejavom jeho adaptácie na prostredie väznice, nie náznak skutočných zmien jeho osobnosti. Dosiahnutý stupeň nápravy je preto potrebné posudzovať nielen podľa správania sa odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody, ale je nutné skúmať, či sa zbavil záporných vlastností, charakterových čŕt, sklonov a zlých návykov, ktoré ho viedli k spáchaniu trestného činu, za ktorý bol odsúdený, alebo ktoré okrem ostatných príčin aspoň prispeli k jeho rozhodnutiu trestný čin spáchať (primerane rozhodnutie publikované v Zbierke pod číslom R 37/1973).

Materiálnu podmienku možnosti očakávania, že odsúdený v budúcnosti povedie riadny život v zmysle § 66 ods. 1 písm. b) Trestného zákona je potrebné skúmať aj pri zohľadnení okolností jeho predchádzajúceho života, vrátane jeho skorších odsúdení (primerane rozhodnutie publikované v Zbierke pod číslom R 5/2017).

Z ustálenej súdnej praxe teda vyplýva, že len dobré správanie sa odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody samo osebe ešte nemusí byť prejavom, že sa polepšil, pretože môže ísť len o prispôsobenie sa podmienkam výkonu trestu odňatia slobody, prípadne o účelové konanie motivované výlučne snahou byť podmienčne prepustený, ktoré po odpadnutí motivácie dobrého správania nedáva záruku, že povedie riadny život. K splneniu materiálnych podmienok pre podmienčné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody teda dôjde až vtedy, keď vykonané dokazovanie predstavuje spoľahlivý podklad pre záver, že odsúdený sa vo výkone trestu odňatia slobody dobre správa, pretože si uvedomuje nesprávnosť svojho doterajšieho konania spočívajúceho v páchaní trestnej činnosti, je odhodlaný viacej takto nekonat', došlo uňho k zmene škodlivých návykov a nevhodných charakterových vlastností, ktoré viedli k páchaniu trestnej činnosti. Len pasívne prispôsobenie sa podmienkam výkonu trestu odňatia slobody pre podmienčne prepustenie z výkonu takéhoto trestu nestačí.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného, pri posudzovaní splnenia materiálnych podmienok pre podmienčné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, je potrebné brať zreteľ na správanie sa odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody, na ním získané disciplinárne odmeny počas výkonu trestu odňatia slobody, na jeho doterajší život (pred výkonom trestu), vrátane predchádzajúcich odsúdení, na skutočnosť, či už v minulosti podmienčne prepustený z výkonu trestu odňatia slobody bol, na jeho postoj k trestnej činnosti a na stupeň zmeny jeho negatívnych vlastností, ktoré ho k spáchaniu trestnej činnosti, ohľadom ktorej trest vykonáva, viedli, či k jej spáchaniu aspoň prispeli.

Z hodnotenia ústavu vyplýva, že odsúdený Y. B. bol dodaný do výkonu trestu odňatia slobody na územie Slovenskej republiky z Českej republiky 22. januára 2020. V ÚVV a ÚVTOS Bratislava neboli u neho zaznamenané žiadne nedostatky. Príslušníkov ZV a JS SR rešpektoval, zásady osobnej i kolektívnej hygieny dodržiaval. Do ÚVTOS Banská Bystrica- Kráľová bol premiestnený 4. februára 2020. V dodržiavaní ústavného poriadku, právnych noriem platných vo výkone trestu odňatia slobody a

časového rozvrhu dňa boli na začiatku u neho zaznamenané nedostatky týkajúce sa nesplnenia pokynov príslušníkov zboru. Uvedené excesy boli riešené pohovorom bez uloženia disciplinárneho trestu. Zúčastňoval sa prednáškovej činnosti realizovanej pedagógmi, zameranej na vzdelávanie, resocializáciu v oblasti závislosti, medziľudských vzťahov a rozvoj osobnostných kompetencií. Počas doterajšieho výkonu trestu v ústave so stredným stupňom strázenia bol doposiaľ 7-krát disciplinárne odmenený. Disciplinárne potrestaný nebol. Resocializačná prognóza je však hodnotená u odsúdeného ako menej priaznivá na základe stredného rizika sociálneho zlyhania. Postoj k spáchanej trestnej činnosti je u neho čiastočne kritický. Záverom hodnotenia sa konštatuje, že odsúdený preukazuje splnenie podmienok na podmienene prepustenie, pričom ho riaditeľ ústavu odporučil podmienene prepustiť s probačným dohľadom.

Z uvedeného teda vyplýva, že odsúdený v podmienkach výkonu trestu a pod dohľadom je schopný plniť stanovené povinnosti a svojím správaním preukázať snahu po náprave a polepšenie a zároveň toto správanie podriadiť účelu podmienene prepustenia.

Podľa názoru senátu najvyššieho súdu však nemožno prehliadnuť záver plynúci z hodnotenia ústavu, z ktorého vyplýva, že resocializačná prognóza odsúdeného je vyhodnotená ako menej priaznivá na základe stredného rizika sociálneho zlyhania, pričom jedným z viacerých indikovaných rizikových faktorov je jeho recidíva. Z obsahu predmetného spisu vyplýva, že Y. B. bol doposiaľ 13-krát súdne trestaný pre rôznorodú trestnú činnosť (majetková, násilná a drogová), a to aj nepodmienečnými trestami odňatia slobody, pričom trestná činnosť, za ktorú si aktuálne vykonáva úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov je závažnej povahy. Povaha odsúdeným spáchaných trestných činov a z nich vyplývajúce okolnosti charakterizujúce ho ako osobu so sklonom k páchaniu trestnej činnosti tvoria tak u neho také skutočnosti, ktoré odôvodňujú záver o existencii príliš vysokého rizika jeho recidívy a z neho vyplývajúci záver, že aj napriek kladnému hodnoteniu ústavu, nie je možné dôvodne očakávať, že súčasný výkon trestu už splnil svoj represívny i výchovný účel, a že odsúdený v budúcnosti povedie už len riadny život.

Súčasnne je potrebné zdôrazniť, že odsúdený Y. B. bol už v minulosti podmienene prepustený z výkonu trestu odňatia slobody. Napriek tejto skutočnosti sa naďalej dopúšťal trestnej činnosti, ktorá má z pohľadu jej závažnosti, stupňujúci charakter.

Zhrnúc vyššie uvedené je teda zrejmé, že odsúdený sa obdobnej trestnej činnosti dopúšťal opakovane. Za spáchanie trestného činu násilnej povahy bol opakovane potrestaný, no i trest spojený s odňatím slobody a jeho priamym výkonom, k jeho náprave evidentne neviedol. U osoby odsúdeného sa tak jedná o recidivistu, je osobou s výrazným sklonom k páchaniu trestných činov. Odsúdený mal dostatok možností preukázať zmenu svojho správania, avšak toto nevyužil, predchádzajúce odsúdenia nesplnili u neho zákonom predpokladaný účel a jeho správanie v podmienkach života na slobode je negatívne.

Najvyšší súd teda zhrnúc uvedené konštatuje, že povaha odsúdeným spáchaných trestných činov a z nich vyplývajúce okolnosti charakterizujúce ho ako osobu so sklonom k páchaniu trestnej činnosti tvoria tak u neho také okolnosti, ktoré odôvodňujú záver o existencii príliš vysokého rizika jeho recidívy a z neho vyplývajúci záver, že aj napriek kladnému hodnoteniu ústavu, nie je možné u neho dôvodne očakávať, že súčasný výkon trestu splnil svoj represívny i výchovný účel, a že v budúcnosti povedie riadny život. Odsúdený nespĺňa všetky zákonné materiálne podmienky pre podmienene prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody tak, ako na to odlišne poukazoval krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia, s ktorými dôvodmi sa najvyšší súd v otázke naplnenia materiálnych podmienok pre jeho podmienene prepustenie nestotožnil.

Nad rámec týchto úvah sa žiada pripomenúť, že podmienene prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody nie je a ani nemôže mať skutočne charakter akejsi odmeny iba za relatívne dobré správanie sa odsúdenej osoby, ale ide o taký mimoriadny inštitút, ktorým sa iba v odôvodnených prípadoch a po náležitom kumulatívnom splnení všetkých troch zákonných podmienok zasiahne do rozhodnutia súdu o uložení trestu odňatia slobody tak, že u odsúdenej osoby už nie je nevyhnutné pôsobiť v pozitívnom

smere bezprostredným výkonom trestu odňatia slobody, ale odsúdenému sa poskytne príležitosť na slobode - za istých zákonných a súdom určených podmienok - preukázať, že dokáže viesť riadny život občana, predovšetkým bez páchania ďalšej trestnej činnosti.

S poukazom na vyššie uvedené najvyšší súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.